Participatieverordening gemeente Heusden 2027

Intitulé
De gemeenteraad van de gemeente Heusden,
gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders;
gelet op de artikelen 149 en 150 van de Gemeentewet, de artikelen 3.1, 2.4 en 3.4 van de Omgevingswet en de artikelen 10.7, 10.2 en 10.8 van het Omgevingsbesluit;

b e s l u i t :

vast te stellen de volgende verordening: Participatieverordening gemeente Heusden 2027

Hoofdstuk 1. Algemene bepalingen

Artikel 1. Definities
Deze verordening verstaat onder:
1. beleid: gemeentelijke regels, een project, programma of plan van de gemeente om een bepaald doel te realiseren;
2. bestuursorgaan: de gemeenteraad, het college van burgemeester en wethouders of de burgemeester, voor zover het gaat om hun eigen bevoegdheden;
3. college: het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Heusden;
4. inwoners: ingezetenen als bedoeld in artikel 2 van de Gemeentewet;
5. inspraak: een formele procedure waarin inwoners en belanghebbenden hun zienswijze kunnen geven, als bedoeld in artikel 150, tweede lid, van de Gemeentewet;
6. maatschappelijke partij: een organisatie zonder winstoogmerk, die als doel heeft een actieve bijdrage te leveren aan de samenleving binnen de gemeente, zoals een vereniging, stichting, buurtinitiatief of vergelijkbare organisatie;
7. participatie: de samenwerking tussen een bestuursorgaan en inwoners of maatschappelijke partijen, in welke vorm dan ook, daaronder ook inwonersparticipatie, overheidsparticipatie en het uitdaagrecht begrepen;
8. inwonersparticipatie: het betrekken van inwoners en belanghebbenden bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van gemeentelijk beleid, op initiatief van de gemeente;
9. overheidsparticipatie: het als bestuursorgaan ondersteunen van of deelnemen aan initiatieven van inwoners of maatschappelijke partijen, op initiatief van deze inwoners of maatschappelijke partijen;
10. uitdaagrecht: het recht van inwoners en maatschappelijke partijen om een verzoek in te dienen om de feitelijke uitvoering van een gemeentelijke taak over te nemen, als bedoeld in artikel 150, derde lid, van de Gemeentewet.

Artikel 2. Doel van de verordening
Het doel van deze verordening is:
1. Inwoners, maatschappelijke partijen en andere belanghebbenden te betrekken bij initiatieven van de gemeente of om hen de gelegenheid te bieden om zelf initiatieven te ontplooien, volgens onze merkwaarde ‘Dromen. Doen. Heusden.’;
2. Duidelijkheid geven aan inwoners, maatschappelijke partijen en belanghebbenden over wat zij mogen verwachten van het proces van inwonersparticipatie en de voorwaarden waaronder zij een verzoek kunnen indienen voor overheidsparticipatie of het uitdaagrecht.

Artikel 3. Reikwijdte en uitzonderingen
1. Elk bestuursorgaan besluit voor zijn eigen beleid of participatie van toepassing is.
2. Participatie vindt in ieder geval plaats wanneer een wet dit verplicht.
3. Voor participatie bij het vaststellen of wijzigen van de omgevingsvisie als bedoeld in artikel 3.1 van de Omgevingswet, het omgevingsplan als bedoeld in artikel 2.4 van de Omgevingswet of een programma als bedoeld in artikel 3.4 van de Omgevingswet, past het bestuursorgaan

zoveel mogelijk deze verordening toe. Hierbij neemt het bestuursorgaan de motiveringsplicht, als bedoeld in de artikelen 10.7, 10.2 en 10.8 van het Omgevingsbesluit, in acht.

4. Er vindt geen participatie plaats als:
    a. het gaat om een lopend uitvoerings- of evaluatietraject of een ondergeschikte herziening van die trajecten of het beleid;
    b. dit uitgesloten is bij of op basis van een wettelijk voorschrift;
    c. de uitkomst van de participatie niet kan worden afgewacht vanwege spoed;
    d. als de verantwoordelijkheid van de gemeente voor kwetsbare groepen in de samenleving zwaarder moet wegen;
    e. er sprake is van hogere regelgeving waarbij de gemeente geen of weinig beleidsruimte heeft;
    f. bij interne (organisatorische) aangelegenheden van de gemeente;
    g. bij de begroting, de tarieven voor gemeentelijke dienstverlening en belastingen zoals bedoeld in hoofdstuk XV van de Gemeentewet;
    h. er sprake is van andere zwaarwegende belangen die noodzaken om af te zien van participatie, mits het bestuursorgaan dit motiveert.

Hoofdstuk 2. Inwonersparticipatie

Artikel 4. Plan voor inwonersparticipatie

1. Als het bestuursorgaan inwonersparticipatie toepast, stelt het bij de start een participatieplan op. Het participatieplan is kort en praktisch.
2. In het participatieplan komt in ieder geval aan de orde:
    a. waarom: de reden voor de inwonersparticipatie;
    b. waarover: het onderwerp van de inwonersparticipatie, de ruimte om keuzes te maken en de inhoudelijke, financiële, procedurele en overige kaders voor de inwonersparticipatie;
    c. met wie: welke groepen er in de inwonersparticipatie betrokken worden. Daarbij wordt gemotiveerd of en hoe groepen die door het beleid direct worden geraakt en die minder vanzelfsprekend deelnemen, zoals kinderen en jongeren, ouderen, mensen met een beperking en mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, worden betrokken;
    d. hoe: de manier waarop en het tijdvak waarin de deelnemers betrokken worden.
3. Als het college de besluitvorming over beleid voor de gemeenteraad voorbereidt, stelt het college het plan op.

Artikel 5. Terugkoppeling en eindverslag

1. Het bestuursorgaan stelt na afronding van inwonersparticipatie een eindverslag op.
2. In het eindverslag komt in ieder geval aan de orde:
    a. een beschrijving van de aanpak;
    b. een samenvatting van de inbreng van inwoners en andere belanghebbenden;
    c. wat het bestuursorgaan met die inbreng heeft gedaan, en waarom;
    d. een indicatie van het draagvlak onder belanghebbende inwoners.
3. Het eindverslag wordt betrokken bij de besluitvorming over het beleid.
4. Als het college op grond van artikel 4, derde lid, het plan voor de inwonersparticipatie heeft opgesteld, stelt het college ook het eindverslag op.

Artikel 6. Inspraak

1. Als afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht wettelijk van toepassing is, wordt die procedure gevolgd;
2. Als inspraak niet wettelijk verplicht is, maar het bestuursorgaan ervoor kiest inspraak te verlenen, bepaalt het bestuursorgaan welk proces wordt gevolgd. Daarbij kan afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing worden verklaard.

Hoofdstuk 3. Overheidsparticipatie

Artikel 7. Toepassen overheidsparticipatie

1. Het bestuursorgaan kan besluiten tot participeren bij initiatieven van inwoners als het bestuursorgaan vindt dat deze bijdrage aan de doelstellingen van het beleid van gemeente Heusden of als deze een positieve maatschappelijke bijdrage leveren;
2. Onverminderd artikel 3, vierde lid, ziet het bestuursorgaan af van participatie aan initiatieven van inwoners als er gegronde redenen zijn om aan te nemen dat:
   a. het initiatief doelstellingen beoogt die in strijd zijn met de wet, met gemeentelijk beleid of met het algemeen belang;
   b. het initiatief naar het oordeel van het bestuursorgaan op financiële, juridische of praktische gronden niet haalbaar is;
   c. het een onderwerp is waartegen een bezwaar- of beroepsprocedure in de zin van hoofdstuk 7 van de Algemene wet bestuursrecht loopt of onderwerpen waarover de burgerlijke rechter is gevraagd een oordeel uit te spreken;
   d. het initiatief overwegend het privébelang van de indiener(s) dient.
3. Het bestuursorgaan informeert de indiener van het initiatief over de beslissing.
4. Als het bestuursorgaan medewerking wil verlenen aan het initiatief, wordt in overleg met de indiener bepaald op welke manier de gemeente participeert en waar mogelijk het initiatief ondersteunt.

Hoofdstuk 4. Uitdaagrecht

Artikel 8. Verzoek toepassing uitdaagrecht

1. De gemeente biedt inwoners en maatschappelijke partijen de mogelijkheid een voorstel te doen om de uitvoering van gemeentelijke taken over te nemen, als zij denken dit slimmer, beter of goedkoper uit te kunnen voeren.
2. Het verzoek bevat een omschrijving van de taak die de indiener voor ogen heeft, de reden dat de indiener het verzoek indient en het resultaat dat de indiener beoogt.
3. De indiener van het verzoek geeft daarnaast in elk geval aan:
   a. wat de betrokkenheid, kennis en ervaring van de indiener met de taak is;
   b. welke kosten of middelen er volgens de indiener voor de uitvoering van de taak nodig zijn;
   c. hoe de indiener de kwaliteit en de uitvoering van de taak wil waarborgen;
   d. een indicatie van het draagvlak onder belanghebbende inwoners.
4. Het college kan naar aanleiding van het verzoek aanvullende informatie opvragen.

Artikel 9. Beoordeling en besluit verzoek uitdaagrecht

1. Het college stuurt een ingediend verzoek door aan het bestuursorgaan dat bevoegd is om op het verzoek te reageren en informeert de indiener hierover.
2. Als de gemeenteraad op het verzoek moet reageren, bereidt het college de reactie voor.
3. Onverminderd artikel 3, vierde lid, wijst het bestuursorgaan een verzoek gemotiveerd af als:
   a. de taak zich naar haar aard niet leent voor overname door inwoners of maatschappelijke partijen;
   b. het verzoek in strijd is met door de gemeente vastgesteld beleid;
   c. het verzoek niet voldoet aan de in artikel 8, tweede en derde lid gestelde eisen;
   d. het bestuursorgaan van oordeel is dat de taak met de toepassing van het uitdaagrecht niet beter wordt uitgevoerd of de kosten hoger zijn, of onverantwoorde risico's oplevert voor rechtmatigheid, veiligheid, continuïteit of kwaliteit van de publieke dienstverlening;
   e. de opdrachtwaarde boven de Europese drempelwaarde als bedoeld in paragraaf 2.1.1.1 van de Aanbestedingswet 2012 uitkomt.

Artikel 10. Uitvoering uitdaagrecht

Als het bestuursorgaan een positief besluit neemt over het verzoek om toepassing van het uitdaagrecht, maken het bestuursorgaan en de indiener afspraken over:

a. het proces, het resultaat en de looptijd van de taak;
b. het budget en de financieringswijze van de taak;

c. het contact met, en de ondersteuning door het bestuursorgaan, gedurende de uitvoering van de taak;
d. de stappen bij het niet nakomen van de gemaakte afspraken en het tussentijds beëindigen van de uitvoering van de taak;
e. de evaluatie van de uitvoering van de taak.

Hoofdstuk 5. Slotbepalingen

Artikel 11. Nadere regels college
Het college kan over de uitvoering van deze verordening nadere regels vaststellen.

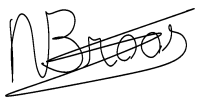
Artikel 12. Hardheidsclausule
Het bestuursorgaan kan in bijzondere gevallen afwijken van de bepalingen in deze verordening. Het bestuursorgaan onderbouwt waarom het afwijkt.

Artikel 13. Intrekking oude verordening en overgangsrecht
1. De 'Inspraakverordening Gemeente Heusden 2005' wordt ingetrokken.
2. De 'Inspraakverordening Gemeente Heusden 2005' blijft van toepassing op beleid waarvoor, op het moment dat deze verordening in werking treedt, al een inspraakprocedure op grond van die verordening was gestart.

Artikel 14. Inwerkingtreding en citeertitel
1. Deze verordening treedt in werking op 1 januari 2027.
2. Deze verordening wordt aangehaald als: Participatieverordening gemeente Heusden 2027.

Aldus besloten in de openbare vergadering van de raad, gehouden op 10 november 2026

de griffier, de voorzitter,

mr. N.M.H.C. Pot-Broos drs. W. van Hees

Toelichting algemeen
Met deze verordening combineren we verschillende manieren om inwoners en belanghebbenden bij besluitvorming te betrekken of om hen de mogelijkheid te geven initiatieven te ontplooien. In deze verordening is opgenomen:
- de inspraak op basis van de Gemeentewet, die vaak wordt aangegeven als formele inspraak (verplicht op basis van artikel 150)
- de kaders van het proces van inwonersparticipatie, overheidsparticipatie en het uitdaagrecht

Dromen.Doen.Heusden en participatie
Als gemeente creëren we een omgeving waarbinnen inwoners, ondernemers en organisaties hun dromen waar kunnen maken. Mits zij bereid zijn hiervoor ook zelf initiatief te tonen en inspanningen te

verrichten. Zo is voor iedereen de hoogste mate van ontplooiing mogelijk. Dit is verankerd in onze merkbelofte: Dromen.Doen.Heusden. Op basis daarvan is het vanzelfsprekend dat inwoners meedenken en meedoen, ongeacht of het initiatief van de gemeente of van inwoners afkomstig is. In deze participatieverordening komt dat bij elkaar in het overkoepelende begrip ‘participatie’. Daaronder verstaan we de uitnodiging van de gemeente aan inwoners om mee te denken of te doen (inwonersparticipatie), de vraag van inwoners aan de gemeente om mee te doen (overheidsparticipatie) en het verzoek van inwoners om een taak van de gemeente over te nemen (uitdaagrecht).

Naar gerichter participeren
De participatieverordening regelt de kaders voor participatie. Een uitvoeringsdocument beschrijft de dagelijkse werkwijze voor inwonersparticipatie. De kern daarvan is dat we niet meer, maar gerichter inzetten op inwonersparticipatie. Met als doel om inwoners nog beter te betrekken.

De participatieverordening en de Omgevingswet
In de Omgevingswet zijn wettelijke verplichtingen opgenomen rondom participatie voor diverse wettelijke instrumenten (zoals het wijzigen van de omgevingsvisie, het -programma of het -plan). Deze verplichtingen zijn in deze verordening niet nogmaals opgenomen. Er wordt wel naar verwezen.
De Omgevingswet regelt daarnaast participatie bij aanvragen omgevingsvergunning; daar gaat deze verordening niet over. Dat is geregeld in het Participatiebeleid Omgevingswet.

Toelichting per artikel

Hoofdstuk 1. Algemene bepalingen

Artikel 1. Definities
In artikel 1 worden de belangrijkste begrippen toegelicht die in de verordening voorkomen. Sommige daarvan worden hier uitgelicht.

Participatie
De samenwerking tussen gemeente en inwoners staat voorop, ongeacht of het initiatief bij de gemeente of bij de inwoner ligt. Omdat het in deze verordening gaat over zowel inwonersparticipatie als overheidsparticipatie en het uitdaagrecht, is ‘participatie’ als overkoepelend begrip opgenomen.

Inwonersparticipatie
Inwoners van de gemeente en belanghebbenden worden betrokken bij het voorbereiden, uitvoeren en evalueren van gemeentelijk beleid. Dit sluit aan bij de Wet versterking participatie op decentraal niveau waarin een wijziging van artikel 150, eerste lid, van de Gemeentewet is voorzien. Hierin is bepaald dat de raad een verordening vaststelt waarin regels worden gesteld over de manier waarop ingezetenen en belanghebbenden bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van gemeentelijk beleid worden betrokken. Onder ‘beleid’ vallen regels, projecten, programma’s en plannen van de gemeente.

Overheidsparticipatie
Dit begrip is “de andere kant van de medaille” van het begrip inwonersparticipatie.
Overheidsparticipatie omvat alle vormen van participatie waarbij inwoners en maatschappelijke partijen het initiatief nemen en aan de gemeente vragen om te participeren.

Uitdaagrecht
Het uitdaagrecht geeft inwoners en lokale organisaties het recht om de gemeente te vragen of zij bepaalde taken zelf mogen uitvoeren. Hiermee kunnen zij een taak overnemen als zij denken dat zij deze beter kunnen uitvoeren. Voorbeelden daarvan zijn inwonersinitiatieven zoals het overnemen van het onderhoud van een stuk grond of speeltuin.

Maatschappelijke partij

In deze verordening is ervoor gekozen de nadruk te leggen op de lokale binding. Onder maatschappelijke partijen vallen organisaties die als doel hebben om een actieve bijdrage aan de samenleving in de gemeente te leveren, ongeacht de rechtsvorm waarin deze zijn georganiseerd. Sociale ondernemingen of ondernemingen zonder winstoogmerk kunnen hier ook onder vallen als zij een binding hebben met gemeente Heusden. Ondernemers in algemene zin vallen er niet onder. Er moet een maatschappelijke component zijn. Bij maatschappelijke partijen kan onder meer worden gedacht aan lokale verenigingen of stichtingen, woongroepen, buurtpreventieteams, vrijwilligersorganisaties, buurt-bestuurt-comités en inwonerscollectieven.

Artikel 2. Doel van de verordening
In artikel 2 wordt de doelstelling van de verordening beschreven. Dit sluit aan bij de merkbelofte ‘Dromen.Doen.Heusden.’ en bij het doel van de Wet versterking participatie op decentraal niveau.

Artikel 3. Reikwijdte en uitzonderingen
Uitgangspunt in de verordening is dat de bestuursorganen binnen de gemeente, voor hun eigen taken en bevoegdheden, bepalen of participatie plaatsvindt. Vanzelfsprekend geldt dit niet voor die gevallen waarin de wet tot participatie verplicht. Hieraan is toegevoegd dat, bij het vaststellen of wijzigen van de omgevingsvisie, het omgevingsplan en de programma’s, zoals opgenomen in de Omgevingswet, ook zoveel mogelijk de verordening wordt gevolgd.
Ook zijn er uitzonderingen geformuleerd wanneer participatie niet van toepassing is. Dit is bijvoorbeeld aan de orde als participatie bij of op basis van wettelijk voorschrift is uitgesloten, maar ook als er voor het bestuursorgaan heel weinig ruimte is gelaten om (beleids)keuzes te maken of als het gaat over interne aangelegenheden van de gemeente.

Hoofdstuk 2. Inwonersparticipatie
Dit hoofdstuk gaat over inwonersparticipatie, waarbij het initiatief afkomstig is van de gemeente om inwoners te betrekken. De uitgangspunten bij het toepassen van inwonersparticipatie zijn:

- Het is vooraf helder waarom participatie plaatsvindt, wat de invloed is en welke ruimte er is om keuzes te maken;
- Participatie is zo laagdrempelig mogelijk, met aandacht voor begrijpelijke taal en verschillende manieren om mee te doen;
- Het bestuursorgaan laat zien wat met inbreng is gedaan en waarom.

De uitgangspunten zijn verwerkt in de verordening en zijn vertaald naar een werkwijze in het uitvoeringsdocument ‘Naar gerichter participeren’.

Artikel 4. Plan voor inwonersparticipatie
In dit artikel is geregeld dat het bestuursorgaan een plan voor de inwonersparticipatie opstelt. Dit zorgt dat er duidelijkheid is over het proces, het doel en de vorm van de participatie. Het plan kan onderdeel zijn van een voorstel, projectplan of beleidsstuk, maar ook een losstaand document is mogelijk. Daarin komen in ieder geval de vier kernvragen ‘waarom’, ‘waarover’, ‘met wie’ en ‘hoe’ aan de orde. Ongeacht de aard en de impact van een onderwerp, deze vragen zijn altijd relevant.

Artikel 5. Terugkoppeling en eindverslag
Nadat inwonersparticipatie heeft plaatsgevonden, stelt het bestuursorgaan daarvan een eindverslag op. Dit eindverslag kan worden opgenomen in een afzonderlijk document, maar het kan ook een onderdeel van een voorstel of een passage in een brief zijn.

Artikel 6. Inspraak
Het bestuursorgaan kan op grond van de verordening inspraak verlenen, ook als de wet daartoe niet verplicht. Inspraak kan eventueel naast een andere vorm van participatie plaatsvinden. Afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht bevat de uniforme openbare voorbereidingsprocedure. Deze afdeling is in de basis van toepassing als inspraak wordt verleend. Het bestuursorgaan kan hiervan afwijken en een andere inspraakprocedure vaststellen.

Hoofdstuk 3. Overheidsparticipatie

Artikel 7. Toepassen overheidsparticipatie
Gemeente Heusden staat open voor initiatieven die bijdragen aan de samenleving, volgens de merkbelofte Dromen.Doen.Heusden. In deze verordening komt dit onder andere tot uiting via het begrip ‘overheidsparticipatie’. In de basis worden initiatieven van inwoners omarmd, waarbij steeds afgewogen wordt: “willen we dit, kunnen we het en mogen we het?” De gemeente kan op verschillende manieren meedoen met het initiatief. Dit gaat in overleg met de initiatiefnemer(s).
In dit artikel wordt aangeven in welke situaties een verzoek moet worden afgewezen. Dit kan te maken hebben met de uitzonderingsgronden zoals opgesomd in artikel 3 het vierde lid, of met andere factoren die overheidsparticipatie in de weg zitten.

Hoofdstuk 4. Uitdaagrecht

Artikel 8. Verzoek toepassing uitdaagrecht
Toepassing van het uitdaagrecht begint, ongeacht het bestuursorgaan dat bevoegd is, met een verzoek aan het college. Daardoor is het indienen van een verzoek laagdrempelig en is het duidelijk voor inwoners waar zij het verzoek kunnen indienen. In het verzoek moet in ieder geval de uit te voeren taak omschreven worden, de reden waarom de indiener deze taak wil overnemen en het resultaat dat de indiener met het overnemen van de taak wil bereiken. Als aanvullende informatie nodig is om te kunnen reageren op het verzoek om toepassing van het uitdaagrecht of als het verzoek niet compleet is, kan het college deze informatie opvragen. Het ligt voor de hand dat het college dan met de indiener in gesprek gaat.

Artikel 9. Beoordeling en besluit verzoek uitdaagrecht
Als het verzoek wordt afgewezen, wordt onderbouwd waarom dat het geval is. Dit kan te maken hebben met de uitzonderingsgronden zoals opgesomd in artikel 3 het vierde lid. Ook kan het te maken hebben met de haalbaarheid, kosten, of andere belemmeringen.

Artikel 10. Uitvoering uitdaagrecht
Als het verzoek om toepassing van het uitdaagrecht wordt toegewezen, maakt het bestuursorgaan afspraken met de indiener over de uitvoering van de taak.

Hoofdstuk 5. Slotbepalingen

Artikel 11. Nadere regels college
Het college kan nadere regels vaststellen over de invulling van participatie.

Artikel 12. Hardheidsclausule
Om maatwerk te garanderen en onevenredig bezwarende uitkomsten van de toepassing van deze verordening te voorkomen, heeft het bestuursorgaan de mogelijkheid om in uitzonderlijke gevallen af te wijken van de bepalingen in deze verordening. Het bestuursorgaan moet wel onderbouwen waarom het afwijkt.

Artikel 13. Intrekking oude verordening en overgangsrecht
Deze Participatieverordening vervangt de Inspraakverordening Gemeente Heusden 2005. Als er bij de inwerkingtreding van de Participatieverordening nog bestaande inspraakprocedures lopen, vallen deze nog onder de Inspraakverordening.

Artikel 14. Inwerkingtreding en citeertitel
De Participatieverordening gemeente Heusden 2027 treedt in werking op 1 januari 2027.